

Агент чужого розуму

Валентин Чемерис

Старий Сагайдак щез у ніч на 3 липня, коли йому виповнилося рівно сто років. Якраз тієї ночі на околиці Межиріччя з'явився неопізнаний літаючий об'єкт, знаний у нас за аббревіатурою НЛО, — про цю подію і в газетах писали. Чи то був випадковий збіг обставин — зникнення діда й поява інопланетних гостей майже в один і той же час, — чи ні, я в ті дні достеменно ще не відав. Хоча вже тоді подекували в селі та й у райцентрі, що НЛО, мовляв, "прихопив" із собою діда, бо де б він подівся? Але тим припущенням мало хто вірив. Нащо, мовляв, літаючому об'єктові чужого розуму здався земний шкарбун, бодай і чаклун, як про нього говорять?

А втім, не будемо поспішати, треба спершу розповісти вам, хто ж такий Савка Сагайдак насправді, та як я з ним познайомився.

Кілька років тому я почув, що в селі Межиріччя живе стариган-дідуган, котрий, буцімто, може накликати дощі й що ті дощі слухаються його і йдуть туди, куди він їм велить... Заінтригований такими чутками, я поїхав у село, розшукав Савку Сагайдака та прямо з порога й запитав його:

— Це правда, що ви дощі викликати можете? Розкажіть, як це вам вдається, якщо це не таємниця.

— Звідки ж ти такий... дуже цікавий узявся? — гмикнув старий, плетучи корзину. — Вас багато таких, чи тільки ти один?.. Та й дуже довго доведеться тобі розказувати, сину, що я вмію та можу... Життя за довгий вік мене багато чому навчило. Ось і корзини людям із шелюги плету — сякий-такий заробіток маю.

І по хвилі:

— А про дощ... Щоб ти знав, і дощі в небі свої дороги мають. У тебе вона, приміром, своя, і в дощу теж своя, — говорив старий, а лоза аж співала в його руках. — У наших краях дощі люблять ходити над степами від Орелі до Самари і навпаки, від Самари до Орелі. Туди йдуть, село наше не минають, назад ідуть — теж нашого села не минають, от ми завжди зі своїми дощами. А люди цього не відають і теревенять, що буцімто я небесні опади принаджую...

Село Межиріччя й справді лежить посередині між Ореллю та Самарою, і дощі в тих краях ніби межиріччанами найняті. Бо де не йдуть — а села ніколи не обходять. Тільки що — так уже й насупилося небо, нахмарило, блискавки аж цвіркають, грім гуркоче, а тоді я-ак лине злива, я-ак уперіщить!.. Світу білого, буває, над Межиріччям не видно — така злива, а в навколишніх селах хоч би тобі капнуло, тільки вітер накушпелить пилуги — і все. Тож у тих селах і кажуть:

— Дак що ж ви хочете, як то все робота Савки Сагайдака. Він, щоб ви знали, дощі поприручав, от вони в наших краях і ходять не де-небудь, а тільки там, де їм Савка вказує: від Самари до Орелі і навпаки. Це щоби Межиріччя його не минати. А загуляє дощ деінде, забариться в інших краях, то Савка все одно його знайде. Дзеркало в нього

є таке: загляне в нього — і бачить, де ниньки дощ перебуває. Почаклує, пошепче — і приманить його у своє село. А якщо довго дощів не буде, що й земля почне висихати, то Савка теж знає, що робити. Треба упіймати стару відьмачку, та добряче потовкмачити її у воді, ще й пригрозити, що її втоплять, то те кодро відразу ж і поверне викрадений дощ... Тільки Савка Сагайдак ще жодного разу відьом не топив. Нащо йому з ними баблятись, як він сам поважливіше за відьмака буде. Савка Сагайдак, щоб ви знали, — галдовник. Ну, химерник ще, характерник. Чаклун і чарівник — от він хто насправді. Його і хмара, і грім слухають, а дощі й поготів. Він, щоб ви знали, із запорозького коліна, спершу лицарем був, себто козаком-січовиком, а потім землю взяв та гніздюком став. Гречкосієм. І собі всяку пашницю вирощував, і Січ годував. Одні кажуть, він осів спершу в урочищі Темні Води, що у Великому Лузі, інші — що в Сагайдачному, звідки й прізвисько його походить; треті — що він господарював в урочищі Мамайсур. А мо', кажуть ще одні, в Кічкаській балці сиднем сидів, тепер уже точно й не розбереш, де він був, допоки в Межиріччі не опинився. Хоч Савка й перетворився з козака на гречкосія, а характерником як був, так і лишився. Йому, щоб ви знали, насправжки літ зо триста буде. Якщо не більше. Еге ж, він із тих, хто смерті не відає. Його, як і всіх запорозьких характерників, теж ні вогонь, ні вода, ні шабля, ні звичайна куля, крім срібної, не брали. Такі характерники, як Савка, можуть замок відмикати без ключа, плавати човном по сухому, як на морських хвилях, через ріки переправляються на рогожі чи повсті. А треба, то й на річковому дні житиме... А вже людину перетворити на kota чи собаку, а то й на куц якийсь — для нього не труднація. Руку, бувало, простягне, йому з пістоля стрельнуть, а він кулю спіймає, з руки на руку поперекидає її, бо гаряча, і віддасть тому, хто стріляв. Отак, кажуть, і ядро може з гармати схопити голіруч... Се теперички він просто дід, а колись же був — ого-го! Та й знову буде ого-го. Як омолодиться. Ви питаєте, як він омолоджується? Це у них, характерників, просто. Знає одну ковбаню... Яку?.. Вам усе розжуй і в рота поклади! Ну, ковбаня така у яру, або ще — криниця. Не проста, а — чудодійна... Чому чудодійна?.. О, Господи, з вами, як то кажуть, не занудьгуєш! Та тому, що вода в ній незвичайна. Як нап'єшся тієї води, та ще вмиєшся, — так і знову станеш молодим. Тільки треба обережно з тією криницею, щоб не трапилося таке, як ото з Савчиною бабою... Випитала вона в Савки, як він омолоджується, та де та чудодійна криниця знаходиться, та яке слово треба знати... Еге, бабу, коли їй чогось забандюриться, і характерник не втримає. Ото як Савка в обід приліг спочити, баба тихцем — з двору: хаміль-хаміль, буцімто за село козі трави нарвати... Проснувся дід, а старої — ні слуху, ні духу. Жде-пожде — немає. Хтось із сусідів йому й каже: гайнула бабця у степ до балки, буцімто козі трави наскубти. Він і втямив усе. Метнувся до чудодійної криниці, а там якесь дівчатко сидить, років п'яти-семи, і пасочки з пісочку ліпить. Узяв Савка те дівча за руку й каже: що ж ти, бабо, наробила, га? Я ж тобі казав: умитися треба й напитись, а ти рада, що допалася. Довмивалася та похлебталася до того, що із старої баби дитинчам стала... Хіба ж я можу тепер із тобою до села повертатися, га? Люди причепляться: де у Савки Сагайдака дитинча взялося? Чи не вкрав його, бува, у сусідньому селі? Міліція приїде...

Тож повів Савка те дитинча аж за троє сіл у четверте, де його ніхто не знав, і каже: "Іди, дитино, до тієї он хати, не бійся: там добрі люди живуть. Дітей своїх у них немає, то вони тебе й візьмуть за рідну..." І справді, до тих бездітних чоловіка й жінки чуже дитинча прибилося, навіть міліція не могла дізнатися, чиє воно та звідки. Тож чоловік та жінка і взяли його у свою сім'ю замість дочки... А Савка звідтоді так на жінок розсердився, що більше й не одружується. Доживає одинаком свого третього чи якого там віку... І ніколи не сумує: де музику зачує, так і прибіжить танцювати. Аж труситься — так любить музику й танці. А коли вшкварить гопака, то тільки примовляє:

Грай-грай! От закину
Зараз ноги аж за спину,
Щоб світ здивувався,
Який козак вдався...

А ще подейкували — не знаю, правда це, чи ні — що він служить і Богові, і чортові водночас, тому, мовляв, такий, що все може...

У хаті Сагайдака і справді в однім кутку ікона висить, а на протилежній стіні чорти понамальовувані. Мене подивувало таке сусідство, а сам господар відповів просто:

— Бога не забувай, але й чорта не зобижай — і житимеш добре, і все в тебе буде гаразд. Бо коли кого зобидиш, бодай і нечистого, то зло твоє, заподіє іншому, до тебе ж і повернеться згодом.

Жив він край села, біля толоки, де було старе, вже забуте кладовище. Буцімто ще козацьке. Там і кишло його було (тільки один Савка в тих краях дворище називав по-стародавньому). На тім прадавнім кладовищі вже й горбиків не видно, тирсою все позаростало, тільки як низом глянеш, ніби хвилі застигли — все, що од могилок зосталося. Там на узвишші стоїть мамай — кам'яна баба чужих людей, котрі ще до козаків у тих краях жили — половців, чи мо' й самих скитів. Раніше таких мамаїв у степах було багацько, а зараз зосталося лише де-не-де...

Сиділи ми в просторому дворі, що ген заріс споришем, неподалік дикої груші, де в господаря кабиця була. Дід Савка варив щербу в мідному казані, що аж блищав проти сонця, піском надраений, і висів на залізному гаку над огнищем. Оскільки він сучасних мисок не визнавав, то страву розлив у дерев'яні коритця, що їх сам же з верби й змайстрував.

— Отак, — каже, — колись їли запорожці, з коритець. То й ми так, смачніше буде...

Коритця поставив на маленький, низенький столик, що його він теж величав по-запорозькому — сирном, ми сіли біля того сирна прямо на спориші й дерев'яними ложками (теж господар вирізав, бо до сього ще й ложкарем був) заходилися сьорбати щербу — рідко зварене борошно на рибній юшці, що була разом з тетерею — (не густо зварене на квасі пшоно) справжньою козацькою стравою — інших, не запорозьких, дід Савка не визнавав.

— Чого-чого, а привілля тоді було багацько, — замислившись, каже старий і хитає головою, наче жалкуючи за чимось чи кимось.

— Коли — тоді? — спершу не второпав я.

— Та годі... Тож і запорожців було, як маку в маківці. Бо на велике привілля багацько треба було запорожців... Їх і було багацько. Тільки війни їх здорово пожирали, а то б їм ніколи переводу не було. Сам знаєш: воля та відвага або мед п'є, або кайдани тре.

Говорив, а сам довгі-довгі вуса свої навколо вух закручував.

— І не вір тим, хто про мене розпускає чутки, що буцімто я характерник. Чаклун, значить. І що мені буцімто триста літ... Не триста мені, а тільки сто років скоро стукне, то ти приїдь на сторіччя моє.

Я тоді, пригадую, пообіцяв старому відвідати його в день сторіччя, але життя так закрутило, що я втямив про столітній день народження Сагайдака лише через тиждень після того, як він минув. Та й то згадав тільки тому, що негадано в обласній газеті під рубрикою "Міф чи реальність?" з'явилася сенсаційна новина: "Міліція переслідує НЛО. Невже в Межиріччя й справді прилітали інопланетяни?"

— Межиріччя... Межиріччя... — повторив я про себе знайому назву і мене наче струмом ударило. — Так це ж діда Савки Сагайдака село! Треба поїхати. І старого провідаю, і про НЛО з перших уст дізнаюся.

Дорогою в автобусі ще раз перечитав, що писала обласна газета про появу загадкового літаючого об'єкта в Межиріччі: "Друкуємо копію телетайпограми, що була відправлена райвідділом міліції в обласне управління внутрішніх справ:

"Доповідаю, 3 липня ц. р. о 22 годині 10 хвилин в РВВС надійшло повідомлення про те, що на поле неподалік села Межиріччя приземлився неопізнаний літаючий об'єкт. О 22 годині 20 хвилин на місце терміново виїхала опергрупа у складі (далі йшов перелік, усього чотири чоловіки на чолі з начальником РВВС. — Авт.). О 22 годині 40 хвилин опергрупа прибула в даний район за півтора кілометри західніше Межиріччя. На полі знайдено слід, схожий на бурову вишку, котра працює вночі. Спершу виявили об'єкт на відстані від 50 до ста метрів. Так опергрупа переслідувала об'єкт протягом двадцяти хвилин. За цей час автомашина проїхала кілометрів з п'ятнадцять. Коли ж ми зробили спробу обігнати його збоку, він одразу ж збільшив швидкість і зник у напрямку... (далі вказувався район сусідньої області. — Авт.).

Описання об'єкта. Близько 50 метрів заввишки. Згори більш освітлений. Знизу з'являвся також освітлений контур. Об'єкт схожий на перевернуту ялинку. У широкий її частині освітлення посилене, нагадує прожектори, але променів світла не спостерігалось. Перед зникненням об'єкт піднявся приблизно на сто метрів від землі. На якийсь час зупинився, ніби спостерігаючи, чи не женуться за ним, а тоді різко зник у вказаному напрямку".

"Еге, — подумав я, — у діда Сагайдака й розпитаю про НЛО".

Але перший же стрічний дядько в селі сказав мені, що діда Савки вже більше немає в Межиріччі.

— Як то — немає?! — спершу я нічого не міг уторопати. — Помер чи що?

— Та коли б то так, — протягнув дядько, запалюючи цигарку, — то й дивного нічого б не було. Віджила стара людина своє і на той світ, як положено, тю-тю... А Савка

благополучно до свого століття дотягнув і — щез.

— Як це — щез?

— А так, — пихнув димом межиріччянин. — Він же не такий, як ми з вами. Савка, щоб ви знали, третє життя закінчив і подався четверте починати. Коли йому сто років виповнилось, він тієї ночі у степ пішов. "Іду, — казав зустрічним, — своє сторіччя зустрічати, бо ще заблудиться, до мене йдучи..." І пішов. Назавжди.

— То де ж він подівся?

— Кажуть люди, що омолодився, — переконував мене дядько. — А зробившись парубком, в інше село гайнув, де його ніхто не знає. Там уже й у приїми до котроїсь молодички пристав — щоби нове життя на сто років почати. Бо такі, як Савка, не помирають. Над такими і смерть не владна. Його запорожці заклиали, от він і мусить вічно жити...

— А нащо його заклиали?

— Хто його знає, — почухався дядько. — Мабуть, щоб їхньому роду козацькому та ніколи не було переводу. — І вже відійшовши, гукнув: — За оте, що літало у нас і за яким міліція ганялася у полі — чули? Так ото теревенять, що воно й забрало Савку. Тільки я думаю, що все то бабські балачки. Ну, нащо — посудіть самі, — тим, чужим, старий шкарбан здався?

Оскільки і голова сільради — незворушливий дядько Касьян — нічого певного мені не міг розповісти ("Кажуть, що щез, то, мабуть, таки й щез. Ми про цю пропажу в райміліцію написали — хай розбирається, що та як!"), — я звернувся до міліції. Прийняв мене начальник райвідділу майор Казанець Ігор Васильович.

— Заява від сільської ради про зникнення громадянина Сагайдака до нас надходила, — сухо відповів він. — Слідство у цій справі ведеться. Інших даних у мене на сьогодні немає. А ви, до речі, хто такий і чому цікавитесь вище названою зниклою особою?

Я відповів, що письменник, що з дідом Савкою знайомий був раніше, приїхав привітати його із сторіччям, а діда немає і про його зникнення різне говорять... А раптом що лихе трапилося з дідом?

— Письменник, значить? — про себе повторив майор. — З якими тільки злочинцями, бандюгами, даруйте, не мав справу, а ось із письменниками ще ніколи не доводилося зустрічатися... А щодо зникнення діда з Межиріччя, то деякі дані у мене є, але це... Як би вам сказати, дані мої, особисті, і я тримаю їх при собі. Щоб не видатися комусь... схибленим. Бо я все ж таки... майор міліції.

— Може, це пов'язано з тими чутками, що буцімто діда Савку та забрало НЛО?

Майор красномовно зиркнув на мене і раптом сказав:

— Я один із тих, хто в ту ніч ганявся за НЛО. Він і справді діда Савку забрав. Але про це трохи згодом, в неофіційній, як то кажуть, частині нашої бесіди. Бо хто ж вам про таке — що НЛО забрав із собою старезного діда, — говоритиме офіційно? — Звівся. — А зараз час обідати. Пропоную вам пройтися зі мною до мене додому на предмет обіду: моя мама чудові холодні борщі варить.

Майор, як виявилось, жив неподалік райвідділу у власному котеджі, куди ми дійшли за якихось сім-вісім хвилин. Нас зустріла привітна веселоюка жінка літ за п'ятдесят, майорова мати.

— Мийте руки — і до столу! — скомандувала вона. — А говорити будете потім, спершу поїжте по-людському.

Я ще ніколи не їв такого смачного зеленого борщу зі сметаною і карасями, як вдома у Ігоря Васильовича Казанця.

— Так ось, — коли ми наситились і задиміли цигарками, почав майор. — Міліція й НЛО... Так, здається, в газеті писали. А я розповім про те, чого в газеті не було. Вас цікавить, що я відчував, коли ми переслідували НЛО? У всякому випадку, не страх, що це якась незнайома нам, землянам, сила, а цікавість. Самовладання ми ні на секунду не втрачали. Коли зупинилися край поля з навислим над ним НЛО, то вимкнули мотори. Хотіли почути, чи працюють двигуни об'єкта. Стояла мертва тиша. Світіння його верхньої і нижньої частин нагадувало святкову ілюмінацію, схожу на новорічну... Ось чому об'єкт здався нам схожим на ялинку. Хоча контур його й справді нагадував зрізаний конус вершиною вниз. Ілюмінація чи світіння було яскравим, ніби люмінісцентним. Його можна порівняти із жевріючою соломою, яка виблискує вогниками... Що ще запам'яталося? Які деталі? Впало в око, що при набиранні висоти чи збільшенні швидкості зростала й інтенсивність світіння. За контурами того світіння ми й могли в темряві судити про форму НЛО. Коли об'єкт набирав висоту, він видовжувався... Нас іноді питають: а чи не був то міраж? Обман зору? Що тут скажеш... Я особисто відчував розумну волю, яка керувала об'єктом... А тепер те, що вас найбільше цікавить. Все, що я далі скажу, — моє особисте враження і моя особиста думка. І, будь ласка, не посилайтеся у пресі, якщо писатимете про це, на мене — відмовлюся від своїх слів... Чому? Та тому, щоб не сприйняли мене за схибленого і не відправили у відставку. А було так. Коли ми почали наближатися до об'єкта, що завис над полем край села, то побачили, що з Межиріччя до об'єкта поспішає людина. Ми навели на неї світло фар і чітко зафіксували, хто то був.

— Невже Савка Сагайдак? — недовіжливо спитав я.

— То був і справді він, — відповів майор. — Ми навіть гукнули йому: агов, діду, куди ви так поспішаєте у свої сто років? Попереду небезпечно... А він тільки прискорив ходу. Я певний на сто відсотків: старий цілеспрямовано простував до НЛО. Тоді ми вирішили наздогнати його — і додали швидкості. Далі сталося несподіване: і НЛО вигулькнув жовтий промінь наперейми старому. Дід завмер на кінчику променя і опинився в НЛО. Об'єкт хутко набрав висоту і зник...

— Але в рапорті ви не писали про це ні слова.

— То немає про цей факт ні слова у тій копії телетайпограми, котра була надрукована в газеті. В оригіналі є. Але обласне начальство вирішило накласти на це табу, мовляв, ще не так вас люди зрозуміють, скажуть, що міліція бозна якою містикою заражена... Ні, про це я кажу тільки вам, письменникові, і більше нікому. А ви, коли писатимете про це, прошу замінити моє прізвище...

Ігор Васильович докурив сигарету і одразу ж запалив другу. Жадібно затягнувся, видихнув хмарку диму.

— Ви, мабуть, чули про деякі... е-е-е... легенди, що ходять довкола Савки Сагайдака? Що нібито йому триста років, що він після кожних прожитих ста омолоджується чудодійною водою — і так далі...

Я кивнув.

— Так ось... Як вам сказати, щоб було зрозуміліше... Ті, хто розкаже це, подібні до тих, хто чув дзвін, та не знає, де він... А щодо Савки Сагайдака — старий і справді живе вже не одну сотню років...

Я мовчав, вражено дивлячись на майора.

— Тільки не тому, що він омолоджується чудодійною водою із якоїсь там чудодійної криниці, якої, звісно, в природі немає. Ні! Це тільки перекручений відгомін справжніх подій. Щось люди запідозрили, а чогось не второпали до кінця, от і вигадали легенду, що він — запорожець, що заклятий, і так далі, і тому подібне... А Савка Сагайдак просто вперше з'явився на планеті Земля триста років тому і якраз на Січі під виглядом, звичайно, козака. І звідтоді...

— Він — представник іншої цивілізації?

— Так. Це — агент чужого розуму, чи цивілізації. І його було заслано до нас, землян, триста років тому.

— Ким?

— Цього я, певна річ, сказати не можу. Але ясно, що — інопланетянами. Вочевидь тією цивілізацією, котра слідує за людством нашої планети. Ця цивілізація й засилає своїх вивідників, котрі під виглядом людей живуть серед нас, а насправді то або фантоми, або біороботи зовні, як дві краплі води, схожі на нас, людей. Сто років прожив такий фантом чи така лжелюдина в одному місці, пора йому помирати, бо ж люди помирають, відживши своє... Ось та цивілізація і присилає своїх спеціалістів у заданий район, забирає там свого агента-фантома чи біоробота, омолоджує його і засилає на розвідку в інший населений пункт ще на сто років. А щоб усе було, як у нас, людей, біороботи одружуються із земними жінками і живуть, зовні нічим не відрізняючись від людей... Ось хто такий насправді Савка Сагайдак. — По хвилі: — Для чого їм, інопланетянам, потрібні вивідники-розвідники на планеті Земля? Для нагляду за нами, для контролю, зрештою. Вони хочуть бути в курсі всього, що твориться на Землі, як і куди розвивається людство. Тож вивідників своїх засилають у всі верстви населення — від верхів до низів. Тому їхні розвідники є і серед високопоставленого начальства, і серед учених, особливо серед фізиків, атомників тощо. А Савці Сагайдаку — чи тому, під чиею личиною діє фантом, — випало віками жити серед простого люду на півдні України. Він, очевидно, вперше був засланий сюди триста років тому до запорозьких козаків під личиною козака. Звідтоді, омолоджуючись, і живе серед нас...

До кімнати зазирнула майорова мати.

— А в Межиріччях знову дощ, — мовила загадково й зникла. Вийшли і ми у двір. За ті півгодини, доки ми обідали, спека ніби спала, повіяв прохолодний вітерець. На захід

від райцентру клубочилися чорні хмари, там блискало, гриміло.

— Над Межиріччям знову дощ, — замислено мовив майор, і жадібно затягся сигаретним димом. — А довкола тільки накушпелить — і все. Ну, ще вряди-годи прошумить сякий-такий дощик. Тільки в Межиріччі дощі йдуть як за розкладом, де їх приручив Савка Сагайдак. А втім, для представника іншої цивілізації, яким був Савка, та ще озброєного невідомою нам фізикою, приручити дощ, певно, було не складною проблемою.

— А що то, — питаю в майора, — за історія з дощем, що його, буцімто, накликав Савка, аби порозганяти жінок із поля? Ті мовби од дощу втікали аж до села, а потім довго скаржилися на Савчине бешкетництво.

— Було. Вони й справді скаржилися дільничному уповноваженому. І вимагали, аби міліція покарала Савку Сагайдака, як хулігана... А трапилося тоді ось що... Одного дня межирічанські жінки — то була городня бригада, — пололи за селом. День видався спекотним, на небі — ні хмаринки. Жіноцтво пороздягалось до пояса, навіть ліфчики поскидали. І сапають так, раді, що нікого із сторонніх немає. Аж тут де не візьмись — Савка Сагайдак з вудками вигулькнув. Від річки чи що йшов. І буцімто він задивився на голі груди крайньої полільниці. А та, язиката й дошкульна, візьми й бовкни: що, старе луб'я, на свіжину потягло?! Тільки шукай собі, діду, стару до пари, на молодих витріщатися — зась!.. — А жінки — ха-ха-ха, га-га-га!

Савка спалахнув, та як крикне:

— А щоб вас дощ намочив!

Руки до неба звів, — жінки так у скарзі до міліції писали, — і почав, звертаючись до неба, чаклувати... Полільниці не встигли й досміятись, як серед ясного спекотного дня раптом невідомо де й узялася велика чорна хмара, ніби виринула з-за лісосмуги. Чи вона ще раніше підійшла, а полільниці не бачили її за деревами, чи Савка справді накликав її, як про те заявили жінки, — не знаю. А тільки хмара виткнулася з-за лісосмуги — і швидко, хоч вітру й не було, посунула на поле, де сапали жінки. Та так линула на них дощем, що аж загуло все навколо! Жінки похапали одяг і, на ходу вдягаючись, кинулися бігти до села. А хмара нібито за ними гналась і періщила їх дощем. Савка ж ішов збоку тієї зливи, йшов по сухому і сам сухий, та реготав, спостерігаючи, як верещать, втікаючи, жінки. Хмара прогнала полільниць до села, вони такого репету наробили, що з них усе село сміялося. А другого дня подали "бомагу" дільничному про "хуліганський вчинок" Савки Сагайдака, котрий, мовляв, нацькував на них хмару і та хмара за ними гналась... Скарга межирічанських жінок і досі лежить у мене в сейфі — на згадку про діда Савку, котрий таки й справді був фантомом чужої цивілізації (тому й дощами міг керувати) в образі й подобі земної людини...

Майор говорив це серйозно, як наче б так воно й було насправді. Як наче б він достеменно знав таїну зниклого діда та його стосунки з небесними силами природи. А втім, може, майор і правду казав — хто його знає!